

บทที่ 1

บทนำ

อรรถกถา

ปัญหาสำคัญของประเทศกำลังพัฒนา ที่นอกเหนือไปจากการพัฒนาประเทศ ให้มีความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจและสังคม ก็คือปัญหาทางการพัฒนาทาง การเมืองกล่าวคือ จะทำอย่างไรจึงจะทำให้การปกครองประเทศมีความเจริญมั่นคง การปกครองประเทศใดประเทศหนึ่งจะเป็นไปในระบบใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับพื้นฐานทาง อุดมการณ์ทางการเมือง ซึ่งหมายถึงระบบความคิด ความสัมพันธ์ของคนในรัฐ สภาพ สังคม ดังนั้นจะเห็นได้ว่าอุดมการณ์ทางการเมือง เป็นพื้นฐานที่สำคัญในการจัดระเบียบ สังคมและรูปแบบการปกครอง (สมบูรณ สุธสาธาณ 2525 : 3) ด้วยเหตุที่อุดมการณ์ ทางการเมืองในโลกนี้มีหลายอุดมการณ์ เช่น ประชาธิปไตย คอมมิวนิสต์ ฟาสซิสต์ เป็นต้น ดังนั้น การเลือกรูปแบบการปกครองนั้นจึงมีความสำคัญและต้อง เป็นอุดมการณ์ ที่คนส่วนใหญ่หรือทั้งหมดเห็นด้วยกับอุดมการณ์นั้น ๆ รูปแบบการปกครองที่คนส่วนใหญ่ นิยมและเห็นว่าดีนั้นคืออุดมการณ์ทางการเมืองแบบประชาธิปไตย

จอห์น ล็อก (John Locke) กับ จาง จาค รูสโซ (Jean Jacque Rousseau) นั้นเป็นตัวอย่างของนักปราชญ์คนสำคัญที่พยายามชี้ให้เห็นถึงประชาธิปไตย เป็นระบอบการปกครองที่ดีที่สุด นอกจากนี้ได้มีนักปราชญ์อีกเป็นจำนวนมาก ตัวอย่าง เช่น อเล็กซิส เดอ ท็อกเกอวิลล์ (Alexis de Tocqueville) มองเห็นว่าใน ประวัติศาสตร์ของมนุษยชาตินั้น สังคมต่าง ๆ ก็ได้มีการพัฒนาไปสู่การปกครองแบบนี้ นอกจากนั้นในอารยประเทศต่าง ๆ

1 ทินพันธ์ นาคะตะ, "การปกครองระบอบประชาธิปไตย", ใน รัฐศาสตร์ : ทฤษฎี แนวความคิด บัญญัติ และแนวทางศึกษาวิเคราะห์การเมือง กรุงเทพมหานคร : สำนักพิมพ์พลสวัสดิ์การพิมพ์. 2523

ก็ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย² และได้ยอมรับ
 กันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยนี้ เป็นระบบการปกครองที่พึงประสงค์
 เพราะเป็นระบบการปกครองที่ยึดหลักการที่ว่า ประชาชนเป็นเจ้าของอำนาจสูงสุดใน
 การปกครองประเทศเป็นระบบการปกครองที่ยกย่องคุณค่า และเคารพในศักดิ์ศรีของ
 มนุษย์และเชิดชูหลักความเสมอภาคและเสรีภาพของมนุษย์³ ดังนั้นคำว่า "ประชาธิปไตย"
 จึงได้รับการกล่าวขวัญกันมากที่สุดในปัจจุบันในประเทศต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็
 ประเทศที่มีการปกครองแบบประชาธิปไตยหรือคอมมิวนิสต์ ต่างก็ได้กล่าวอ้างว่าสังคม
 ของตนมีการปกครองในระบอบประชาธิปไตยด้วยกันทั้งสิ้น⁴

สำหรับการเมืองการปกครองของไทยเรานั้น แม้จะอ้างกันอยู่เสมอว่าได้
 มีการเปลี่ยนแปลงการปกครองมาสู่ระบอบประชาธิปไตยนานถึงกึ่งศตวรรษแล้วก็ตาม
 แต่ก็เป็นที่ยอมรับเช่นกันว่าการปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยนั้น ไม่ได้
 ดำเนินไปตามหลักการอันสูงส่งของประชาธิปไตยเลย ดังที่ ดร. กระทบทรวง ธรรมชาติ
 ศาสตราจารย์ทางรัฐศาสตร์ ได้กล่าวสรุปถึงสาเหตุของความล้มเหลวของการปกครอง
 ในระบอบประชาธิปไตยของไทยเอาไว้ว่า "เป็นเพราะคนกลุ่มน้อย ซึ่งได้แก่ กลุ่ม
 ข้าราชการ ทหาร ตำรวจและพลเรือน ได้ร่วมมือกันทำการผูกขาดอำนาจทางการ
 เมืองไว้ได้เกือบตลอดเวลา"⁵

² รายละเอียดของการพัฒนาการระบอบประชาธิปไตย ไบรด์ดู R.M.
 MacIlver The Web of Government New York : The Macmillan, 1964
 Chapter 8 "The Ways of Democracy."

³ สมบูรณ์ สุขสำราญ. "การเมืองการปกครองระบอบประชาธิปไตย."
พัฒนาการเมืองการปกครอง, ประศต นันทิยะกุล บรรณาธิการ กรุงเทพมหานคร :
 โรงพิมพ์ บริษัทสารมวลชน จำกัด, 2525

⁴ กระทบทรวง ธรรมชาติ, "ประชาธิปไตย," คำบรรยายวิชาภูมิหลังของ
โลกปัจจุบัน คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. ภาคแรก ปีการศึกษา 2521

⁵ กระทบทรวง ธรรมชาติ, "ประชาธิปไตย." คำบรรยายวิชาภูมิหลังของ
โลกปัจจุบัน.

นอกจากนี้ ดร.ชโยนันต์ สมุทวณิช ราชบัณฑิต ทางรัฐศาสตร์ ก็ยังได้กล่าวยืนยันด้วยว่า "แม้จะใช้ความพยายามถึง 50 ปีเศษ ประเทศไทยยังไม่สามารถแม้แต่จะรักษารูปแบบอย่างที่เป็นทางการของประชาธิปไตยไว้ได้"⁶ ประเทศไทยจึงต้องประสบกับปัญหาและอุปสรรคในการนำเอาระบบประชาธิปไตยมาใช้ เช่นเดียวกับประเทศกำลังพัฒนาทั้งหลาย⁷

โดยทั่วไปแล้ว จะเห็นได้ว่าความล้มเหลวของการปกครองแบบประชาธิปไตยของไทย นำที่จะมีสาเหตุหลักมาจากโครงสร้างและการบริหารงานของระบบราชการของไทย ทั้งนี้เพราะประเทศกำลังพัฒนานั้นมักจะมีระบบราชการที่มีความเข้มแข็ง เป็นปึกแผ่น แน่นเหนียวกว่าสถาบันการเมืองอื่น ๆ⁸ สถาบันข้าราชการจึงมักมีบทบาทเหนือขบวนการพัฒนาทางการเมืองตามวิถีทางของประชาธิปไตยอย่างกว้างขวาง⁹ จนกระทั่งบางครั้งมีผู้กล่าวอ้างกันว่า ข้าราชการเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดความล้มเหลวในการพัฒนาประชาธิปไตยในระดับพื้นฐานของไทย¹⁰

⁶ ชโยนันต์ สมุทวณิช. ประชาธิปไตย สังคมนิยม คอมมิวนิสต์กับการเมืองไทย.

⁷ พรศักดิ์ ผ่องแผ้ว และ สายทิพย์ สุคติพันธ์. การเมืองของเด็ก กรุงเทพมหานคร : เจ้าพระยาการพิมพ์, 2526

⁸ ปรดศึกษาเพิ่มเติมแนวความคิดเกี่ยวกับระบบราชการของประเทศกำลังพัฒนาในชโยนันต์ สมุทวณิช, การเมืองกับการบริหาร กรุงเทพมหานคร : เอกสารประกอบการศึกษา คณะรัฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2520

⁹ Fred W. Riggs, "Bureaucrats and Political Development : A Paradoxical View", in Joseph LaPalombara, Bureaucracy and Political Development Princeton, New Jersey : Princeton University, Press, 1964

¹⁰ "ประชาธิปไตยในทางปฏิบัติ", ไทยรัฐ 24 กรกฎาคม 2527

โดยทั่วไปแล้ว ประชาธิปไตยจะพัฒนาก้าวหน้าไปอย่างได้ผลอย่างยั่งยืนในรัฐที่ประชาชนมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างกว้างขวาง สาธารณชนได้รับข่าวสารเกี่ยวกับกิจกรรมของส่วนรวมอย่างเพียงพอ มีการสื่อสารในด้านความรู้ความเข้าใจข้อเท็จจริงต่าง ๆ อย่างเปิดเผยและเต็มที่¹¹ จากการศึกษาปัญหาการไม่พัฒนาของระบอบประชาธิปไตยที่เกิดขึ้นกับประเทศกำลังพัฒนา พบว่าเกิดขึ้นเนื่องจากประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ตลอดจนไม่เข้าใจถึงคุณค่าของการเข้าร่วมในกระบวนการทางการเมือง นอกจากนี้ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจทางการเมือง ตลอดจนความรับผิดชอบต่อภาระหน้าที่ของข้าราชการของรัฐ โดยเฉพาะข้าราชการทหาร ตำรวจ และฝ่ายปกครองก็นับได้ว่าเป็นอุปสรรคที่สำคัญยิ่งต่อการพัฒนาประเทศและการสถาปนาระบอบการปกครองแบบประชาธิปไตย ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความรับผิดชอบต่อบทบาท ภาระและหน้าที่ของข้าราชการจึงมีค่าควรแก่การให้ความสนใจเป็นอย่างยิ่ง

สภาพและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันประเทศไทยกำลังเผชิญอยู่กับปัญหาทางด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งก่อให้เกิดความตึงเครียดและเหินห่างกันอย่างมากระหว่างเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานของรัฐบาลและประชาชนโดยทั่วไป ไม่ว่าจะเป็นการติดต่อประสานงานที่ขาดตอน การให้บริการที่ล่าช้า ความไม่เป็นธรรมเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ตลอดจนแนวความคิดและค่านิยมที่ไม่ตรงกัน ซึ่งถ้าหากไม่ดำเนินการแก้ไขให้ถูกต้องเหมาะสมแล้ว ก็จะทำให้เกิดความเหินห่างต่อกันมากขึ้นไปอีก ดังนั้นจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่รัฐบาลต้องพยายามสร้างภาพพจน์ที่ดีของรัฐบาล กล่าวคือให้ประชาชนเกิดความเชื่อมั่นและศรัทธาในการบริหารงานของรัฐบาล ว่าสามารถที่จะอำนวยความสะดวก สร้างความมั่นคงปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของประชาชน ทำให้ประชาชนมีความเป็นอยู่ดีขึ้น ช่วยบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้กับประชาชนได้

¹¹ จรูญ สุภาพ ระบบการเมืองเปรียบเทียบ (ประชาธิปไตย : เผด็จการ) และหลักวิเคราะห์การเมืองแผนใหม่ กรุงเทพมหานคร : บริษัท สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิชจำกัด, 2518

อย่างมีประสิทธิภาพ การที่จะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนเหล่านี้ จึงเป็นหน้าที่อันสำคัญของเจ้าหน้าที่ของรัฐในการปฏิบัติหน้าที่ดังกล่าว อันจะเป็นผลทำให้การดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลเป็นไปด้วยความราบรื่น มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดเสถียรภาพแก่รัฐบาลอันจะนำมาซึ่งความมั่นคงปลอดภัยของประเทศชาติ เจ้าหน้าที่ของรัฐที่มีอำนาจหน้าที่ความรับผิดชอบ ในการที่จะสนองตอบต่อความต้องการของประชาชนที่สำคัญหน่วยหนึ่งก็คือตำรวจ เพราะตำรวจเป็นหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุดในขณะเดียวกันตำรวจก็มีส่วนพัวพันกับสิทธิ และเสรีภาพของประชาชนอันเป็นสิ่งสำคัญสุดยอดในสังคมอีกด้วย¹²

กรมตำรวจ เป็นหน่วยงานที่เป็นกลไกของรัฐซึ่งเกี่ยวข้องโดยตรงกับการสนองตอบต่อความต้องการของประชาชน เป็นข้าราชการประเภทหนึ่งที่น่าได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อสังคม¹³ เป็นเจ้าพนักงานในกระบวนการยุติธรรมของรัฐหน่วยแรกที่เข้าสัมผัสกับประชาชน เป็นเจ้าหน้าที่ของรัฐเพียงฝ่ายเดียวที่เข้าสัมพันธ์กับประชาชนทุกระดับตลอด 24 ชั่วโมง และ 7 วันต่อสัปดาห์¹⁴ เป็นหน่วยงานเดียวในสังคมที่ถืออาวุธในการปฏิบัติงานในยามบ้านเมืองสงบสุข จากลักษณะอำนาจหน้าที่หลักดั้งเดิมแบบจารีตนิยมของตำรวจ ได้แก่ การรักษาความสงบเรียบร้อยและป้องกันปราบปรามอาชญากรรม แต่ในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงซับซ้อนอยู่ตลอดเวลา ภารกิจของตำรวจก็ได้แตกแขนงออกไปมากมายหลายลักษณะนอกเหนือจากการควบคุมอาชญากรรม โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาระหน้าที่ในการจัดระเบียบสังคม การรักษาความสงบเรียบร้อย การให้บริการด้านต่าง ๆ แก่สมาชิกในสังคม

จากลักษณะงาน และการปฏิบัติงานของตำรวจ ซึ่งเป็นกลไกของรัฐบาลที่ใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และเห็นได้ชัดว่าการปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ ตำรวจจึงเป็น

¹² สมเกียรติ อิศวิเศษ, ปัญหาการบริหารงานตำรวจ กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ 68 การพิมพ์, ม.ป.บ.

¹³ จิรนิติ หะวานนท์, "วิจัยภาค" : บุคลิกภาพในการทำงานของเจ้าหน้าที่ตำรวจ, วารสารกฎหมาย ปีที่ 8 กุมภาพันธ์ 2526

¹⁴ ร.ต.อ.บุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, การบริหารงานตำรวจ เอกสารประกอบการศึกษารัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์, 2525

ตัวแทนของ "อำนาจหน้าที่" (authority) ของรัฐบาล ดังที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ อดีตนายกรัฐมนตรี กล่าวว่า

"ในสายตาของประชาชนทั่วไป ย่อมแลเห็นว่าตำรวจนั้นคือรัฐบาล หรือ รัฐบาลก็คือตำรวจ ถ้าตำรวจไม่ดี ประชาชนจะต้องนึกกันว่ารัฐบาลไม่ดี ถ้าตำรวจไปกดขี่ประชาชนคนจะต้องคิดว่ารัฐบาลกดขี่ ถ้าตำรวจหย่อนสมรรถภาพ คนจะนึกเลยไปถึงว่ารัฐบาลหย่อนสมรรถภาพ ถ้าตำรวจดีมีความซื่อสัตย์เที่ยงธรรม มีความสามารถในหน้าที่ คนก็จะนึกเลยไปว่ารัฐบาลดีด้วย"¹⁵

ในการปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้น หากมีการละเลยในหน้าที่รับผิดชอบหรือปฏิบัติหน้าที่โดยใช้อำนาจอย่างไม่ถูกต้องเที่ยงธรรมแล้ว ก็อาจก่อให้เกิดความไร้ระเบียบขึ้นในสังคมโดยทั่วไปและก่อให้เกิดการฟุ้งร่อนของอำนาจปกครองอันอาจนำไปสู่จุดเริ่มต้นของวัฏจักรการปฏิวัติได้¹⁶ ดังนั้น โดยภาพรวมแล้ว หน้าที่สำคัญยิ่งประการหนึ่งของตำรวจ ก็คือการปฏิบัติภารกิจหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการพัฒนาความเป็นประชาธิปไตยของสังคมอย่างไม่อาจหลีกเลี่ยงได้ ตำรวจจึงมีบทบาทสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างความเป็นประชาธิปไตยพื้นฐานในวิถีชีวิตของประชาชน และบทบาทดังกล่าวนี้ ย่อมมีส่วนช่วยส่งเสริมหรืออาจมีบทบาทเหนี่ยวนำการพัฒนาระบบปกครองในระบอบประชาธิปไตยของไทยได้ อีกนัยหนึ่งก็คือ การปฏิบัติหน้าที่ของข้าราชการตำรวจนั้น ถ้าได้กระทำไปอย่างบริสุทธิ์ยุติธรรมโดยยึดหลักการแบบประชาธิปไตยแล้วย่อมส่งผลกระทบต่อความสำเร็จ และความมีเสถียรภาพในการปกครองแบบประชาธิปไตยของประเทศชาติโดยส่วนรวมด้วย ดังนั้น การศึกษาวิจัยเพื่อให้ทราบถึงระดับความรู้สึกนึกคิดและความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบของตำรวจ จึงเป็นสิ่งที่น่าให้ความสนใจเป็นอย่างมาก อีกทั้งยังเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง

¹⁵ จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์, "คำปราศรัยในวันตำรวจ 13 ตุลาคม 2504," ประมวลสุนทรพจน์ในระยะ 3 ปี แห่งการบริหารงานของคณะรัฐมนตรี 10 กุมภาพันธ์ 2502 ถึง 9 กุมภาพันธ์ 2505 กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์สำนักทำเนียบนายกรัฐมนตรี, 2505

¹⁶ เท็ด โรเบิร์ต เกอร์ร, จิตวิทยาการเมืองการปฏิวัติ แปลโดย กนลา สุขพานิช-บัณฑิตปราบ กรุงเทพมหานคร : อักษรเจริญทัศน์, 2526

ต่อการกำหนดแนวนโยบายของรัฐเพื่อพัฒนากรมตำรวจ ข้อมูลที่ได้รับจากการศึกษาวิจัยอาจมีประโยชน์ในการนำมาใช้ในการปรับปรุง และแก้ไขปัญหาบุคลากรของกรมตำรวจ เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาการปกครองของประเทศ

อย่างไรก็ตาม สำหรับการศึกษาดังกล่าวนี้ หากจะทำการสำรวจตรวจสอบข้าราชการตำรวจทั้งหมดแล้ว จะเป็นภารกิจที่ใหญ่มาก ซึ่งจะต้องใช้เวลาและค่าใช้จ่ายจำนวนมาก ดังนั้น ผู้ทำวิทยานิพนธ์จึงได้กำหนดขอบเขตของการศึกษาที่จะเลือกสำรวจความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบของตำรวจ โดยคัดเลือกเฉพาะนายตำรวจระดับอาวุโสที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 13 ที่อบรมระหว่างวันที่ 3 พฤษภาคม 2536 ถึงวันที่ 27 กันยายน 2536 จำนวน 71 คน และหลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 20 ที่อบรมระหว่างวันที่ 19 เมษายน 2536 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2536 จำนวน 150 คน เป็นตัวแทนในการแสดงแนวความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบของนายตำรวจอาวุโส

เหตุที่ผู้ทำวิทยานิพนธ์มุ่งเน้นที่จะศึกษาผู้ที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูงและหลักสูตรผู้กำกับการ เพราะทั้งสองหลักสูตรเป็นหลักสูตรฝึกอบรมบริหารชั้นสูงของกรมตำรวจ ที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมเป็นผู้ตัดสินใจในนโยบายของกรมตำรวจส่วนหลักสูตรอื่น ๆ ที่ต่ำกว่าผู้กำกับการจะเป็นระดับปฏิบัติมากกว่าจะเป็นผู้ตัดสินใจ

วัตถุประสงค์ในการวิจัย

1. ศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของนายตำรวจระดับอาวุโส
2. ศึกษาถึงความแตกต่างของระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของนายตำรวจระดับอาวุโส
3. ศึกษาถึงความสัมพันธ์ของระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่และสำรวจหาทัศนคติทางการเมืองของนายตำรวจเหล่านี้ว่าได้ให้ความสำคัญต่อการมีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองอย่างไรบ้าง โดยเฉพาะการนำเอาความรู้ ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยไปปรับใช้ในการปฏิบัติหน้าที่ในฐานะนายตำรวจผู้บริหารระดับอาวุโสต่อไป

สมมติฐานในการวิจัย

นายตำรวจอาวุโสส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระดับสูง ทั้งในด้านอุดมการณ์ กระบวนการ และแนวปฏิบัติทางการเมือง โดยจะมีความผันแปร แต่เพียงเล็กน้อยไปตามสถานภาพด้านการศึกษา และประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการเมือง

ความรู้ความเข้าใจทางการเมืองดังกล่าว มีความสัมพันธ์ในทางบวก กับ ความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ของนายตำรวจอาวุโส

ขอบเขตของการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ได้พิจารณาขอบเขตสำหรับการวิจัยไว้ดังนี้ กล่าวคือ

1. เนื่องจากการศึกษาระดับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบของตำรวจทุกหน่วยงานของกรมตำรวจ เป็นภารกิจที่มีขอบข่ายกว้างขวาง ต้องใช้เวลาและทรัพยากรมาก จึงจำกัดขอบเขตเฉพาะข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตร ที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูงและหลักสูตรผู้กำกับการเป็นหน่วยการวิเคราะห์ (units of analysis)¹⁷

2. ประชากรที่ศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง จำนวน 71 คนและหลักสูตรผู้กำกับการ จำนวน 150 คน

วิธีดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าได้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ

1. ในส่วนที่เกี่ยวกับทฤษฎีและแนวความคิดทางการเมือง ซึ่งใช้เป็นหลักในการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูล สรุบบ้างสมมติฐาน ตลอดจนการสร้างแบบสอบถามได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสาร (documentary) หนังสือ วารสาร และสิ่งตีพิมพ์ต่าง ๆ

¹⁷ดูรายละเอียดเพิ่มเติมใน บุญธรรม กิจปรีดาบริสุทธิ์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์ ฉบับปรับปรุงใหม่ กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล,

2. ศึกษาแบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้แบบสอบถามตามภาคผนวก แจกแบบสอบถามจำนวน 221 ชุด โดยสร้างแบบสอบถามขึ้น อาศัยสมมติฐานของวิทยานิพนธ์ เป็นหลัก โดยเน้นหนักที่จะต้องเป็นคำถามที่สามารถจะตอบปัญหาของสมมติฐานแต่ละส่วนได้

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

ในการศึกษาถึงความรู้ความเข้าใจทางการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของนายตำรวจระดับอาวุโสครั้งนี้ น่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ ดังนี้

1. ผลงานวิจัยซึ่งเป็นการศึกษาที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างข้าราชการตำรวจกับความรู้ความเข้าใจทางการเมืองกับความรับผิดชอบได้ในระดับหนึ่ง อาจนำไปใช้เป็นข้อมูลและเหตุผลในการปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษา และงานด้านวิชาการของข้าราชการตำรวจ และอาจใช้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาและการบริหารกรมตำรวจ เพื่อสอดคล้องกับแนวนโยบายของรัฐในการพัฒนาประเทศ และพัฒนารูปแบบการปกครองให้เป็นประชาธิปไตยที่สมบูรณ์แบบต่อไปด้วย
2. เนื้อหาและข้อมูลที่ได้รับจากการวิจัยนี้จะชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของความรู้ความเข้าใจทางการเมือง และความรับผิดชอบของนายตำรวจชั้นสัญญาบัตรที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นผู้บริหารระดับอาวุโสของกรมตำรวจจะได้นำมาใช้ประโยชน์ในการปฏิบัติหน้าที่ ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนาประสิทธิภาพของนายตำรวจของกรมตำรวจในด้านความสัมพันธ์กับประชาชนและหน่วยงานเมืองอื่น ๆ เช่น ข้าราชการฝ่ายอื่น ๆ นักการเมือง และประชาชนต่างอาชีพได้
3. เนื่องจากงานวิจัย และการศึกษาทางรัฐศาสตร์เกี่ยวกับบทบาททางการเมืองของข้าราชการตำรวจยังมีอยู่น้อยมาก ทั้ง ๆ ที่ได้มีการยอมรับกันว่าข้าราชการตำรวจมีความสำคัญมากต่อการพัฒนาการเมืองในระบอบประชาธิปไตยของไทย งานวิจัยชิ้นนี้อาจช่วยเพิ่มเติมข้อมูลของการศึกษาด้านนี้ให้เพิ่มมากขึ้น เพื่อประโยชน์ต่อการเรียน การสอนวิชารัฐศาสตร์ในวงกว้างได้ในอนาคต

นิยามศัพท์สำคัญ

เพื่อสะดวกแก่การทำความเข้าใจ ผู้วิจัยขอนิยามศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาครั้งนี้ต่อไปนี้ คือ

1. "ความรู้ความเข้าใจทางการเมือง" หมายถึง การรับรู้ของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษามีต่อการเมืองการปกครองของประเทศ ตลอดจนการรับรู้ในหน้าที่ฐานะที่เป็นพลเมืองของประเทศ การรับรู้ในความหมายและหลักการของประชาธิปไตย รวมทั้งการรับรู้ในด้านอุดมการณ์ กระบวนการทางการเมือง และแนวปฏิบัติทางการเมืองไทยโดยส่วนรวมด้วย

2. "ทัศนคติทางการเมือง" หมายถึง ความรู้สึกความคิดเห็นของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษามีต่อการเมืองการปกครอง โดยเฉพาะในประเด็นที่เกี่ยวกับอุดมการณ์กระบวนการทางการเมือง และแนวทางปฏิบัติทางการเมืองไทย

3. "ความรับผิดชอบ" หมายถึง ความรับผิดชอบของนายตำรวจระดับอาวุโสที่มีต่อบทบาทในการปฏิบัติหน้าที่ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกรมตำรวจ

4. "นายตำรวจระดับอาวุโส" หมายถึง นายตำรวจที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง และที่เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรผู้กำกับการ¹⁸

การนำเสนอผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่หนึ่ง บทนำ เป็นการกล่าวถึง สภาพและความสำคัญของปัญหา วัตถุประสงค์ในการวิจัย สมมติฐานในการวิจัย ขอบเขตของการวิจัย วิธีดำเนินการวิจัย ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ การนิยามศัพท์และการนำเสนอผลการวิจัย

¹⁸ กำหนดการฝึกอบรมหลักสูตรการบริหารงานตำรวจชั้นสูง รุ่นที่ 12 คำสั่งกรมตำรวจที่ 1163/2535 ลงวันที่ 5 พฤศจิกายน 2535 และคุณสมบัติของผู้เข้ารับการฝึกอบรมหลักสูตรผู้กำกับการ รุ่นที่ 19 และ 20 ตามคำสั่งกรมตำรวจ ที่ 1459/2535 ลง 21 ธันวาคม 2535

ส่วนที่สอง ทฤษฎีและแนวความคิดที่ใช้เป็นกรอบในการวิจัย โดยกล่าวถึง ความรู้ความเข้าใจ ทิศนคติ อุดมการณ์ทางการเมือง การอบรมกล่อมเหล่าและการ เรียนรู้ทางการเมือง วัฒนธรรมทางการเมือง การมีส่วนร่วมทางการเมืองและหลัก การประชาธิปไตย

ส่วนที่สาม กล่าวถึง ระเบียบวิธีในการวิจัย สมมติฐานในการศึกษาตัว แปรที่ใช้ในการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูลและ การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่สี่ กล่าวถึง การวิเคราะห์ข้อมูล โดยสร้างสหสัมพันธ์ระหว่างแนว ความคิดทฤษฎีและข้อมูลที่ได้รับในเชิงประจักษ์ อธิบายถึงผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูล เบื้องต้นกับความคิดทางการเมือง ผลการวิจัยตามเศรษฐกิจในด้านภูมิหลังทาง เศรษฐกิจและสังคม และผลการวิจัยตามสมมติฐานในด้านความรับผิดชอบ

ส่วนที่ห้า กล่าวถึง สรุปผลการวิจัยและข้อเสนอแนะ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย